

Provincie Utrecht
T.a.v. College van Gedeputeerde Staten
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Zaaknummer	607105	Behandeld door	Femke Steenberg
Onderwerp	Zienswijze op het Ontwerp Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG)	Telefoonnummer	0348 476497
Uw kenmerk		Bijlage(n)	
Datum	4 februari 2026		

Geacht college van Gedeputeerde Staten,

De gemeente Montfoort heeft kennis genomen van het ontwerp Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). De gemeente Montfoort heeft waardering voor het feit dat de provincie, ondanks het uitblijven van beleidsmatige en financiële steun door het Rijk, een programma voor het landelijk gebied opstelt om de (inter)nationale doelen op het gebied van water en bodem, natuur, klimaat en landbouw dichterbij te brengen. We waarderen het dat de provincie stappen durft te nemen om dit dossier, dat al jaren sleept, los te trekken. Er zal een oplossing moeten komen om met elkaar een nieuw perspectief te bieden aan de (agrarische) ondernemers in het landelijk gebied. Tegelijk hebben we een aantal grote zorgen die we in dit proces met u willen delen.

1. Uitwerking UPLG op agrarische bedrijvigheid is groot

De gemeente Montfoort heeft een duidelijk agrarisch karakter en maakt onderdeel uit van het Groene Hart. Het landelijk gebied bestaat hier vooral uit klei-op-veen-gronden en wordt gekenmerkt door een open landschap. De agrarische sector binnen de gemeentegrenzen draagt bij aan de voedselproductie van ons land en wordt gedomineerd door grondgebonden melkveehouderij en enkele fruitteeltbedrijven. Dit agrarisch beeld willen wij behouden binnen de gemeente en de regio voor.

Het merendeel van de agrarische bedrijven zijn familiebedrijven die al generaties lang in het gebied actief zijn. Deze bedrijven beheren het grootste deel van het agrarische areaal en vervullen een belangrijke rol in het onderhoud van het landschap. De agrarische sector levert een belangrijke bijdrage aan de lokale en regionale economie, zowel direct via werkgelegenheid als indirect via toeleveranciers, verwerkende industrie en adviesdiensten. Daarnaast draagt de agrarische sector bij aan recreatie en dagbesteding. Tegelijkertijd staat de sector voor aanzienlijke uitdagingen op het gebied van stikstof, klimaat, waterkwaliteit, biodiversiteit en bodemdaling.

Als agrarische gemeente wordt Montfoort in hoge mate geraakt door de in het UPLG voorgestelde opgaven en maatregelen op het gebied van stikstof, water, bodem, klimaat en natuur. We vinden het belangrijk dat het UPLG voldoende rekening houdt met de specifieke situaties van bedrijven en de sterke samenhang tussen landbouw, waterbeheer en landschap. De generieke benadering van het UPLG houdt naar onze mening te weinig rekening met lokale omstandigheden. De gemeente ziet risico's voor de bedrijfscontinuïteit van landbouwbedrijven en daarmee voor het beheer van het landschap en de vitaliteit van het buitengebied, wanneer maatregelen onvoldoende perspectief en duidelijkheid bieden voor de lange termijn.

Goed pakket aan instrumentarium nodig

Voor het realiseren van de doelen van het UPLG is een goed pakket van instrumenten van belang. Deels zijn instrumenten al beschikbaar, maar heeft de werking in de praktijk niet het gewenste effect.

Stikstofbank werkt anders dan beoogd

De stikstofbank, waarmee stikstof tijdelijk wordt opgeslagen en waarin kan worden aangegeven voor welk doel de stikstof beschikbaar moet blijven, werkt anders dan beoogd. In het beleidsdocument van de stikstofbank wordt aangegeven dat er voor het parkeren van de stikstof een intrekkingsbesluit (van de vergunning van degene die stikstof inlevert) een voorwaarde is. Niet benoemd wordt in dat document dat in het intrekkingsbesluit de voorwaarde is opgenomen dat 1x per 5 jaar een heroverweging plaats vindt om te kijken of de stikstof alsnog aan natuur moet worden toegekend. Dat is een interne ambtelijke afweging (gedelegeerde bevoegdheid) zoals we hebben begrepen. Er is geen vertrouwen in het gebied dat daarmee de stikstof in de stikstofbank veiliggesteld kan worden. We zien graag dat dit beleid wordt aangepast en dat de heroverweging op andere wijze wordt ingevuld en een afweging van bestuurders wordt. Ook is het bij dit instrument van belang dat de resultaten inzichtelijk zijn voor iedereen die moet bijdragen aan het reduceren van stikstof. Het is een instrument om te kunnen sturen, maar dan moet er ook zicht op de inhoud zijn. De stikstofbank zou beheerd moeten worden door een separate entiteit waarbij derden geen zicht kunnen krijgen op vertrouwelijke informatie.

Onduidelijkheid voor biologische boeren binnen de niet grondgebonden (intensieve) veehouderij

Het is onduidelijk of biologische boeren vrijgesteld worden voor de reductie van 90% stikstof binnen de niet grondgebonden (intensieve) veehouderij. Een biologisch bedrijf moet aan andere EU regelgeving voldoen dan een regulier niet grondgebonden bedrijf.

Biologische varkens krijgen meer ruimte per dier waardoor de uitstoot per dier hoger is. Biologische varkens horen volgens de EU bio wetgeving buiten te lopen, waardoor de stal open dient te zijn.

Dit betekent in de praktijk dat ongeveer de hele zijkant van de stal open is. Hierdoor is er geen gesloten luchtsysteem waardoor het niet mogelijk is om de lucht centraal af te zuigen door een eventuele luchtwasser. Als biologische boer zou je daarnaast gebruik willen maken van een biologische luchtwasser in plaats van een chemische luchtwasser. Helaas halen de biologische luchtwassers niet de gevraagde 90%.

Door de regels op deze manier vast te leggen komen de gewenste biologische varkenshouders in onze gemeente ernstig in de knel.

Het ontbreekt aan een goede grondstrategie

Het ontbreken van een goede grondstrategie maakt dat er niet snel geschakeld kan worden op plekken waar dynamiek in grond ontstaat. We hebben te maken met ongewenste effecten van prijsverhoging en het niet kunnen behouden voor ruimte voor 'lokale' verbeteringen. We vragen u om op korte termijn met ons een alternatieve grondstrategie te ontwikkelen.

Subsidieproces werkt traag

Het proces om subsidie toe te kennen is te traag en de voorwaarden van de subsidie sluiten lang niet altijd aan bij de beweging die het gebied kan of wil maken en bij de juiste prioritering van acties. We pleiten voor een programmafinanciering onder de verantwoordelijkheid van een regionale stuurgroep.

Behoeft aan ruimte en flexibiliteit

Als laatste noemen we het instrumentarium voor Ruimtelijke Ordening. De transitie van het landelijk gebied vraagt om snel te kunnen schakelen en om ruimte en flexibiliteit. De huidige manier van gebruik van het instrument (bepalend en niet gericht op nieuwe mogelijkheden) zit in de weg.

We willen graag nadenken over een andere manier van werken in dit domein waar we als gemeente en provincie gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor dragen.

In gesprek voor meer verbinding

Graag willen we over genoemde onderwerpen met u in gesprek. Het instrumentarium moet van ons samen worden en is op dit moment te veel van alleen de provincie waardoor ook vertrouwen in de werking ervan ontbreekt. In onze ogen kan alleen samenwerking tot goede resultaten leiden. Zoals u hebt gemerkt aan alle reacties tot op heden is het vertrouwen van onze agrariërs in de provincie tot een dieptepunt gedaald. We denken dat het belangrijk is om een meer verbindende manier van werken te ontwikkelen.

Forse reductie stikstofemissie zorgt voor problemen bij agrariërs

Het UPLG voorziet in een forse reductie van stikstofemissie, waarbij 46% reductie moet plaatsvinden. Daarvoor krijgt de sector de kans om maatregelen te nemen. Als deze maatregelen niet leiden tot voldoende resultaat dan wordt een doelnorm van 40 kg ammoniakuitstoot per hectare hard opgelegd. Zoals mondeling door de provincie toegelicht betekent dit laatste dat bestaande NB-vergunningen worden 'overruled'. Feitelijk leidt dit tot een situatie dat een groot deel van de agrarische ondernemers niet meer voldoet aan de regelgeving en hun situatie opnieuw moet laten vergunnen.

De vraag is of ondernemers zich voldoende kunnen aanpassen om aan de strenge norm te voldoen. Voor een deel zal dit het geval zijn, maar voor een deel ook niet. Een belangrijk element hierbij is de enorme stijging van de grondprijzen, waardoor rentabiliteit ver uit het zicht is. Grond aankopen is alleen nog mogelijk voor grote bedrijven die investeringscapaciteit hebben en de voor ons zeker zo belangrijke kleinere bedrijven zullen verdwijnen. Tevens zal de kleinere agrariër, in de praktijk, eerder kansen zien voor agrarisch natuurbeheer dan de grote bedrijven. Dit brengt ook negatieve effecten op het natuur en landschapsbeheer. En daarmee voor de belevingswaarde voor onze inwoners en bezoekers. We voorzien dat een groot deel van de bedrijven in serieuze problemen gaat komen en zal stoppen. Dat is een trend die we al langer zien en die ook extra taken voor onze gemeente met zich meebrengt.

Van groot belang is het vaststellen van een nul situatie voor stikstof. Het is onduidelijk hoe de referentie emissie is opgebouwd. Bovendien is het referentiejaar verschoven van 2018 naar 2019. Dit kan voor individuele bedrijven slecht uitpakken. Wat hier nu gebeurd is dat de latente ruimte in de bestaande vergunningen afgenomen wordt. Dus een agrariër die vanaf 2020 zijn latente ruimte ingevuld heeft moet nu weer terug naar de situatie van 2019. Daarnaast zijn veel gegevens over bestaande bedrijven onbekend. Dit maakt dat er nog van alles kan gaan schuiven, waardoor veel onduidelijkheden gaan ontstaan over behaalde resultaten. Niet duidelijk is of 46% reductie van stikstof in de landbouw uiteindelijk voldoende is om de natuur te herstellen. Daarnaast is deze 46% geformuleerd als een gezamenlijke doelstelling. Het individuele bedrijf is daarmee afhankelijk van de andere bedrijven in de provincie. Een ondernemer die individueel voldoet aan het doel kan daarmee alsnog een extra target opgelegd krijgen als het totaaldoel niet wordt gerealiseerd. Dit blokkeert investeringen in goede ontwikkelingen en is een ongewenst effect. Als er een scherpe norm wordt verankerd, moet daar ook een sterk referentiepunt (ook individueel) aan gekoppeld zijn. Dit is de taak van een betrouwbare overheid.

We zien aankomen dat na drie jaar, zoals voorgesteld, de sector niet kan aantonen dat voldoende reductie is behaald en dat de norm van 40 kg/ha door de provincie daadwerkelijk wordt ingevoerd. Daarbij worden bestaande vergunningen, ook van niet PAS melders, buiten werking gesteld. Er kan gevraagd worden om handhaving en veel bedrijven komen dan in moeilijkheden.

Vragen die we over deze gang van zaken hebben, zijn:

- Op welke wijze is de provincie van plan bestaande vergunningen in te trekken, als de norm van 40 kg/ha gaat gelden? En hoe wordt omgegaan met bezwaren die hiertegen kunnen worden gemaakt? Dit dossier lijkt ons te complex om met een 'pennenstreek' de vergunningen buiten werking te stellen.
- Op welke wijze wordt een overgangsrecht vormgegeven?
- Als in de toekomst blijkt dat deze maatregel niet het gewenste effect heeft en vergunningverlening moeilijk blijft, dan zijn landbouwbedrijven voor niets gestopt. Mogelijk is er dan geen resultaat. Welke terugvaloptie kan dan worden geboden?

Innovaties erkennen en borgen

Er zal door de sector ook worden ingezet op innovaties om tot stikstofreductie te komen. Van belang is dat de werking van innovaties wordt erkend en geborgd. Op dit moment heerst hierover te veel onduidelijkheid. Tegelijk biedt u met het UPLG de mogelijkheid om juist in te zetten op innovaties. Dit moet niet leiden tot valse verwachtingen. We roepen u op om met ons en de sector na te denken over de borging van innovatiemaatregelen en daar op korte termijn het gesprek over te openen. Daarmee kunnen we een perspectief schetsen voor de mogelijkheden van innovaties. Bedrijven en financiers zijn bereid te investeren als er zekerheid is dat de resultaten mee tellen in de reductie. Voorbeeld kan zijn het invoeren van een drempelwaarde voor het effect van een innovatie.

Water en bodem, klimaat

Water en bodem vormen in het Ontwerp-UPLG een leidend principe voor ruimtelijke keuzes. De provincie zet in op verbetering van de waterkwaliteit, herstel van het watersysteem (inclusief waterberging) en het afremmen van bodemdaling. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor onze agrariërs en we vragen u rekening te houden met, en uit te gaan van lokaal specifieke omstandigheden. Ook voor ons als gemeente kan het verkleinen van de bergingscapaciteit (door hogere grondwaterstanden) leiden tot extra knelpunten. We willen daarom als gemeente graag betrokken blijven bij de ontwikkelingen hierover. Nadrukkelijk vragen we ook te kijken naar flexibel waterbeheer waarbij het peil kan variëren, afhankelijk van de optredende hydrologische situatie en de gebiedsspecifieke situatie. Dit valt uiteraard onder de verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, maar we sluiten graag aan bij de taskforce die hiervoor is ingesteld. In het bijzonder willen we nog de fruitteelt bedrijven noemen, waarvan enkele in Montfoort zijn gevestigd. Het verhogen van het waterpeil leidt voor de fruitteelters tot grote schade. Bomen gaan dood door de hoge grondwaterstanden als deze peilverhoging wordt doorgevoerd. Voor fruitteelt geldt dat maatwerk nodig is, bijvoorbeeld werken met kleinere peilvakken met een lager peil. Het gaat in deze sector om veel geïnvesteerd kapitaal en deze bedrijven zijn niet verplaatsbaar. Doorvoeren van deze maatregel zal daardoor tot grote gevolgschade leiden. Met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen (waterkwaliteit) geldt dat de provincie een extra kop op het landelijk beleid zet. Nationaal komt een aanscherping van de regelgeving en de sector moet de mogelijkheid hebben om zich aan te passen. Met de extra kop van het provinciale beleid, waardoor stoffen worden verboden die wel op basis van de landelijk lijst zijn toegestaan, wordt de sector in Utrecht onevenredig belast en wordt hun concurrentiepositie aangetast. Dat betekent dat er bedrijven zijn die hun activiteiten zullen moeten stoppen.

Natuur en landbouw integraal benaderen

Het Ontwerp-UPLG zet stevig in op natuurherstel, Natura 2000, NNN en weidevogelgebieden. Problemen zoals waterkwaliteit en natuurbeheer, die vooral bij de waterschappen en natuurorganisaties liggen, komen ook op het bord van de agrariër terecht. Het zijn onze agrarische ondernemers die nu al een belangrijke rol hebben bij water-, natuur en landschapsbeheer.

Zo is de groenblauwe dooradering en de weidevogelgebieden een belangrijk en essentieel onderdeel van de natuur en landschap in ons gebied. We pleiten ervoor om de invulling hiervan integraal vanuit landbouw en natuur te benaderen. Bufferstroken, tiendwegen en kades van agrariërs en eigendommen van het waterschap, zoals bijvoorbeeld oevers van sloten en de Hollandse IJssel, kunnen nadrukkelijk betrokken worden bij de invulling van de 10% groenblauwe dooradering in het landelijk gebied. De groenblauwe dooradering is de corridor tussen de verschillende Natura 2000 en NNN gebieden. Ook de weidevogelgebieden vragen om anders om gaan met het agrarisch perceel. Realisatie en het beheer van deze landschapselementen vraagt om een reële en langdurige vergoeding.

We vragen de provincie concreet:

- Ruimte te bieden en instrumenten te willen aanpassen en dit in overleg met de partners in het gebied te doen.
- Nieuwe instrumenten samen met ons te ontwikkelen.
- Uit te gaan van samenwerking van onderop en daarin ruimte te bieden voor eigen oplossingen van ondernemers en het gebied en deze ook als onderdeel van het uitvoeringsprogramma te faciliteren met middelen.
- De landbouwsector als blijvende beheerder van landschap en drager van de lokale economie te borgen.
- De norm van max 40 kg/ha voor uitstoot van ammoniak op zijn minst te heroverwegen maar deze moet naar onze overtuiging uit de omgevingsverordening worden gelaten.
- De juridische onderbouwing van de 40 kg/ha en de verandering van het rechtssysteem helder te beschrijven en te onderbouwen.
- Samen met de sector een lijst van innovaties te ontwikkelen en zorgen voor borging van de werking.
- De uitvoerbaarheid voor agrariërs mee te wegen bij het maken van concrete plannen.
- De economische haalbaarheid voor agrarische ondernemers leidend te laten zijn.
- Een verdienmodel te ontwikkelen waarbij agrariërs meer dan een kostendekkende vergoeding krijgen en een alternatief zien voor een economische pijler van hun bedrijf.
- Een realistisch plan vast te stellen voor de 10% groenblauwe dooradering, waarbij ook bufferstroken, tiendwegen, kades en eigendommen van het hoogheemraadschap betrokken worden.

2. Sociaal economische impact

De gestelde maatregelen in het UPLG hebben een grote impact op de agrarische ondernemers in onze gemeente. We spreken veelvuldig met hen en merken dat de ontwikkelingen in het landelijk gebied, waarbij sprake is van een stapeling van nieuwe regels, de ondernemers en hun gezinnen voor grote dilemma's zet. Dit leidt tot spanningen en emoties. Men heeft het gevoel 'buiten spel' te worden gezet. Er is uiteraard meer aan de hand als het gaat om ontwikkelingen in de landbouw (bijvoorbeeld de afschaffing van de derogatie regeling) en dat maakt dat de impact van maatregelen wordt versterkt. We zien de worsteling van mensen die vechten voor hun bestaan en het verdriet als het niet lukt om voldoende houvast voor de toekomst te vinden. We willen als gemeente naast onze inwoners staan en er voor hen zijn in moeilijke tijden. De analyse van deze maatschappelijke impact komt naar onze mening onvoldoende aan bod in het UPLG. We willen dat er zo snel mogelijk een (herziene) brede economisch/maatschappelijke analyse door de provincie wordt gemaakt waarbij ook het gesprek met inwoners en ondernemers wordt gevoerd. Deze analyse moet verder gaan dan alleen de impact van de maatregelen van het UPLG. Deze analyse moet ook leiden tot maatregelen die mensen kunnen helpen bij alles wat op hen afkomt. Daarnaast roept het de vraag op of de provincie niet het lef moet hebben om Aeries en KDW niet als middel te gebruiken. Als gemeente Montfoort hebben we in de regiodeal 'de waarden van het Groen Hart' ruimte gemaakt om gesprekken met inwoners te voeren, maar we kunnen dat niet alleen. We vragen de provincie ons daarin te steunen met (financiële) middelen en waar mogelijk gezamenlijk op te trekken.

We willen zo snel mogelijk starten met deze analyse en de daaruit voortvloeiende acties en activiteiten. Het feit dat bij de toelichting op het UPLG, zoals 12 januari 2026 in Benschop, bij de afsluiting van de avond door LTO een sheet met verwijzing naar Taboer wordt getoond is een extra signaal dat deze stap noodzakelijk is.

We vragen de provincie concreet:

- Een brede (herziene) economische maatschappelijke analyse te faciliteren
- Hiervoor op korte termijn (financiële) middelen ter beschikking te stellen

3. Stapeling van opgaven

Het is voor ons als gemeenten moeilijk om inzicht te krijgen in wat de gecombineerde impact is van de ruimteclaims die de voorgestelde maatregelen voor deze vier grote opgaven (water en bodem, natuur, klimaat en landbouw) en de andere ruimtelijke opgaven hebben op ons stedelijk en landelijk gebied. Ook bij een van de algemene structurerende principes, het combineren van opgaven, wordt niet duidelijk waar dit mogelijk danwel gewenst is. Dat maakt het voor ons als gemeente(n), laat staan voor onze inwoners en agrariërs, moeilijk om de feitelijke consequenties te overzien. Wel is het gevoel dat de ambities erg hoog en misschien wel te hoog zijn.

We vragen de provincie

- Geef concreter aan wat de gecombineerde impact is van de diverse ruimteclaims in het stedelijk en landelijk gebied.

4. Benodigde middelen en capaciteit

Er komt veel op ons als gemeente af en we willen inzet kunnen plegen om onze verantwoordelijkheid te nemen. Daarvoor hebben we extra middelen nodig en we vragen u nadrukkelijk deze ter beschikking te stellen. De afgelopen jaren hebben de gemeenten een klein budget van de provincie ontvangen, maar dit dekt lang niet onze inzet. We zien nu dat we de komende jaren minder tot geen middelen zullen ontvangen van de provincie terwijl onze inzet groter wordt.

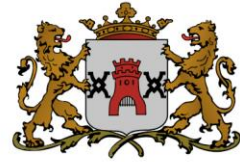
We hebben extra capaciteit nodig om het gesprek met onze agrariërs te kunnen blijven voeren en inhoudelijk te kunnen bijdragen aan mensen die hulp vragen bij initiatieven. Daarnaast zorgt de transitie van de landbouw voor veel extra vragen aan onze Ruimtelijke Ordeningsafdeling onder andere op het gebied van vergunningverlening. Het is voor ons nog niet voldoende duidelijk wat het UPLG betekent voor onze vergunningverlening. Daarnaast zien we graag meer duidelijkheid over de verschillende rollen van de provincie, gemeenten en waterschappen.

We vragen de provincie:

- De komende jaren voldoende budget beschikbaar te stellen aan de gemeenten
- Verleng de huidige subsidieregeling voor de proceskosten
- Duidelijkheid over rollen
- Duidelijkheid over de impact op de rol van de gemeenten m.b.t het verstrekken van vergunningen

Afsluitend

Het UPLG overziend constateren we dat er veel gevraagd wordt van het gebied en met name van de agrarische ondernemers. Het UPLG spreekt de hoop uit dat er ruimte komt voor vergunningverlening voor PAS melders en anderen en dat we samen blijven zoeken naar mogelijkheden die leiden tot meer perspectief voor de ondernemers. Daar willen we als gemeente veel energie insteken. Ons uitgangspunt is dat de weg naar resultaat alleen gaat via samenwerking van onderaf. Het UPLG is tot op heden vooral van de provincie en dat zien we graag anders. Geef meer ruimte aan het gebied en de ondernemers.

Als dit niet de insteek wordt dan zal dit leiden tot een verharding van standpunten waarbij het gewenste resultaat niet bereikt wordt en het proces om doelen te realiseren tot stilstand komt.

We worden graag betrokken bij de verdere uitwerking van het UPLG en gaan graag over onze zienswijze met u in gesprek.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN MONTFOORT
de secretaris de burgemeester

M.H. van der Veer

A. Treep

Een afschrift van deze brief is naar de gemeenteraad gestuurd.